

Két este a Térszínházban

„A mai európai olvasó a végjátékok közvetlen élvezésében Plautusig tud visszamenni. Azon túl visszafelé már kalauzra van szüksége.” Deveseri Gábort idézem, aki két Arisztophanész-tanulmányban is (a *Lüszisztraté*, illetve a *Béke* kapcsán) visszatér ehhez a gondolathoz, az ókomédia idegenszerűségének okait kutatva. Igen, kalauzra, a megértést segíteni képes vezetőre van szükségünk, hogy az ókomédia képi és nyelvi világát kellőképpen értékelni tudjuk. Trágárság a szavakban, obszcenitás a mozdulatokban? Egyszerű lenne ennyivel kiiktatni az *Arisztophanész-kérdést* színházaink műsorából, hiszen ha csak a felszínt nézzük, valóban van itt szabadszájúság, vannak kétértelműségükben egyértelmű mozdulatok bőven. Tény, hogy Arisztophanész még nem talált otthonra színpadainkon: az egymást évtizednyi távolságból követő színreviteli kísérletek hol botrányosan ordénáréra sikeredtek (a *Magyar Színkör Lüszisztratéja* 1985-ben), hol szépleklü békeharcost faragtak költőnkől (*Néphadsereg Színház Lüszisztratéja* 1953-ban).

A Térszínház mostani

Béke-előadása

úgy közelít Arisztophanészhez, hogy tiszteletben tartja a műfaj sajátos követelményeit, de ugyanakkor igyekszik megszabadítani a szöveget a mai néző számára követhetetlené tevő elemektől. Bucz Hunor, az előadás rendezője nem az erős kifejezéseket és mozdulatokat iktatja ki – hiszen ezek a komédia hitelesen megteremtett közegében mindössze a pontosan idevaló, kifejezőeszközök, hanem a darab szerkezetéhez nyúl hozzá. Arisztophanésznek szemére szokás vetni, hogy darabjaiban minden meg-

oldódik-megtörténik a cselekmény első harmadában, a hátralévő idő pedig csak dramaturgiai szempontból értéktelen viccelődések, féktelen mulatozások bármédig nyújtható sora. Bucz ezt a második részt (ami az eredeti komédia kétharmada!) alaposan meghúgta. Az eredmény: fergeteges hangulatú, jó tempójú, élvezetes színház.

Eörsi István három évvel ezelőtt készült

Változat Oidipuszra

című, egyfelvonásos drámáját a *Színház* című folyóiratból ismerhetjük: ez a mostani, Térszínházbeli a színpadi ősbemutatója. **Eörsi** szeret eljátszani az antik tragédia – pontosabban: Szophoklész – mítoszfeldolgozásaival. Továbbgondolja azokat, beléjük táplálja a közelmúltat, s így talál bennük nekünk szóló üzenetet. Az *Oidipusz*-mítosz újragondolásának kulcsmondata, ha jól értem a darabot, hogy „...akkor még voltak ilyen királyok.” Három ráérő színész, két férfi és egy nő a szemünk láttára szüli meg a saját, ma érvényes Oidipusz-értelmezését. Elkezdik játszani a történetet Szophoklészét követve, de rádöbbennek, hogy Oidipusz heroikus-önpusztító igazságkeresése hamisan cseng. „...Az én szívem egyként nyög rajtam, rajtad, s a hazán” – ezt tényleg csak Szophoklésznel mondhatja Oidipusz. A mi kortárs Oidipuszunk elborzad ugyan mindattól, amit elkövetett, de esze ágában sincs megvakítani magát, és koldusbotra támaszkodva indulni a száműzetésbe. Ugyan már! Praktikusabb – rugalmasabb – észjárású uralkodó: inkább megvakítja bűneinek egyetlen szemtanúját, az idős pástort, majd Kreón segítségével megszervezi mind Iokaszté, mind a saját szöké-

sét. Mindenki jól jár tehát, Kreón is, aki megörökli a hatalmat. A hatalmat birtoklók között uralkodó erkölcsi normákkal kapcsolatban mindössze az egész világot (a népet) vezetik félre, de hát úgy kell nekik (pontosabban: nekünk), hiszen magunk teremtjük magunknak e hőseket.

Kitűnő gárdával dolgozik Bucz Hunor. Színeszei amatőr státusban játszó profik. Nehéz, sőt igazságtalan is a kis létszámú társulattól bárkit is kiemelni, mégis a térszínházbeli két előadás alapján három név mindenképpen idekíváncozik: mind a Békében, mind

az Eörsi-darabban

kiemelkedőt nyújt Kovács István és Nagy Zsolt, mint szerepeiket és maszkjukat változtató komédia- illetve tragédia-hősök. Azt a tételt bizonyítják, hogy a műfaji végletek közötti „átjárás” a jó színész számára élvezetes feladat. Péterfy Borbála Arisztophanésznel alázattal és verbó komédiázókedvvel veti bele magát a Szolga nehéz szerepébe, az Oidipusz-tragédiában pedig nemcsak tiszta szövegmondását, arckifejezéseinek és mozgásának gazdagságát mutatja meg, de azt is, hogy milyen szép.

A *Térszínház* előadásai ritka művességről, a részletekre is ügylő felegyelmezettségről tanúszkodnak. A szerepértelmezéshez szabott maszkok, a puritánságukban is ötletes jelmezek, a gondosan válogatott zene- és hangeffektusok a magas színvonalú csapatmunkát dicsérik. Ezek az előadások megérdemelnék a nagyobb publicitást, hogy kikerüljenek az amúgy nagyon hangulatos, szobányi színház falai közül.

Karsai György